

FREDERIK II VAN ZYRIK, bisschop van Utrecht, bekrachtigt de uitroeiing der Begijnen door paus Clemens V en laat aan de rechtgeloofige onder haar toe, tot den Derden Regel van den beiligen Franciscus over te gaan (1318), 74-77.

FRIESLAND. Splinter Wiggersz. te 's Gravenhage uit dat gewest, mitsgaders uit Holland en Zeeland, wegens godslastering gebannen (1503), 293, 294.

G.

GAND. Zie GENT.

GEERAARD VAN GRONINGEN (*Grünigen, Groeninghe*), is den Broeders en Zusters van het gemeene leven gunstig in een samengevat oordeel (1398), 176, 177, 180.

GEERT GROOTE (*Gerardus Magnus*), stichter der Broederschap van het gemeene leven, predikt sermoenen te Deventer om de Broeders en Zusters tegen de verdenking van ketterij te verdedigen (vóór 1384), 150.

GEESELAARS (*kettersche secte der*), die in de Nederlanden woedt en ten slotte door paus Clemens VI veroordeeld wordt (1349-1350), 96-142; — in Hongarije en in Duitschland ontstaan, 96, 100, 120, 122, 130, 132, 133, 135, 136; — voorafgaande algemeene zedeloosheid, 96, 100, 101; — hoe de Geeselaars uit alle gewesten en steden zich te Doornik gedragen, 97-100, 101-110; — Doornikenaars, ten getalle van 565, volgen hun voorbeeld en trekken als Geeselaars uit hunne stad (1349), 98, 104; — belangrijke verbetering der zedelijkheid onder den invloed der Geeselaars, 98, 104, 130, 135; — de Fransche koning verzet zich tegen de Geeselaars (1349), 98, 104, 119, 126, 130, 131, 133; — 2000 Duitse Geeselaars te Avignon door den paus weggezonden (1349), 98, 105; — voorzegging van Johannes de Muris aangaande de Joden en de Geeselaars, 98, 104, 105; — verschil van oordeel over de Geeselaars, 98, 105, 120; — hunne verdachte stellingen en handelingen, 98, 105, 120, 123, 125, 126, 129, 132, 133, 136; — opgave der getallen van vreemde Geeselaars te Doornik aangekomen (1349), 97, 98, 99, 101, 102, 106; — ongeveer 20 vrouwen uit Vlaanderen komen in eene bende zich te Doornik geeselen (1349), 99, 106; — talrijke andere vrouwen in de Geeselaarsbeweging 120, 126, 132; — reglement der Geeselaars, 99, 106, 107; — reglement der Brugsche Geeselaars (1349), 99, 111, 112; — handelingen der Geeselaars te Doornik, 99, 108, 109; te Baudeloo, 120; te Londen, 121; te Luik, 123, 126; over het algemeen, 125, 127-129, 130, 131, 132, 134; — zij zingen liederen, elk in zijne moedertaal, te Doornik, 108; te Londen, 121; te Luik, 122, 123; in het Dietsch, 128, 134, 135; in het Waalsch, 123; — lied der Nederlandsche Geeselaars, 136-139; — lied der Waalsche Geeselaars, 139-140; — 250 Doorniksche boetelingen bootsen eenigszins de Geeselaars na onder de leiding van den augustijn Robert, 99, 109, 110; — groote toeloop van Geeselaars uit Henegouwen te Mont-St-Aubert bij Doornik, soms 10,000 menschen te gelijk (1349), 99, 110; te Baudeloo soms 700 te gelijk en in een half jaar wel 25000 te zamen (1349), 120; — 800,000 en meer in het geheel, 118; — veel werd er over de Geeselaars in 't Fransch en in 't Latijn geschreven (1349), 107, 108, 110; — aanmoedigingen in geld en levensmiddelen aan de Geeselaars

geschonken door den magistraat van Leuven (1349), 114; — door dien van Tienen en Lier (1349), 114; — door dien van Mechelen (1349-1350), 115; — door dien van Gent (1349), 115; — maatregelen tegen de Geeselaars te Doornik genomen vanwege den magistraat, den Franschen koning en den paus (1350), 99, 110; — omstandige verordeningen van den magistraat van Doornik tegen de Geeselaars (1349-1350), 112, 113; — edict van den Franschen koning Philips VI van Valois tegen de Geeselaars van Doornik (1350), 116-117; — verordeningen van den Gentschen magistraat tegen de Geeselaars aldaar (1349-1350), 117, 118; — veroordeeling der Geeselaars door de godgeleerde Faculteit van Parijs (1349), 113, 114; — drukking dier Faculteit op den koning en den paus (1349), 125, 303; — bemoeiingen van Jan du Fay in die zaak (1349), 303; — de Geeselaars veroordeeld door eene bul van paus Clemens VI (1349), 117, 120, 125, 126, 129, 130, 131, 132, 133, 135; — die bul, 140, 141; — bijzonderheden over de Geeselaars en hun getal in de Nederlanden en in Frankrijk (1349-1350), 118, 119; — brief van Christus aan de Geeselaars te Jerusalem door eenen engel gezonden (1349), 119; — meer dan 120 Zeeuwsche en Hollandsche Geeselaars te Londen (1349), 121; — Deutsche Geeselaars te Luik (1349), 122; — de Luikenaars volgen hun voorbeeld en vertalen hunne liederen (1349), 123; — straffen uitgesproken tegen de geestelijken, die aan de Geeselaarsbeweging deel genomen hadden (1350), 125, 130, 131, 133; — de Lollarden voegen zich bij de Geeselaars (1349), 132; — in latere kronijken spreekt men van slechte mannen en vrouwen onder hen, 132, 133, 136; — groote vrees der geestelijkheid en haat tegen haar, 129; — die secte zou door eenige apostelen in het huis eener vrouw over den Rijn tot uitroeijing van den godsdienst en van de geestelijkheid uitgevonden zijn, 124; — had men haar vrij spel gelaten, zij zou ook de priesters gedood hebben om de bezittingen der Kerk te bemachtigen, 123; — in 1350 volle aftaaf te Rome ten bate der Geeselaars, 133; — Geeselaars in Overijssel, 135; — te Gent en te Ieperen, 136; — laatste verordening van den Doornickschen magistraat tegen de Geeselaars (1351), 141; — verbod der Utrechtsche synode, dooden te begraven met den hoed, de roede of het kleed der Geeselaars (1355), 142; — verordening van den Oudburg te Gent, tegen de begunstigers der tweede Geeselaars (1400), 188, 189; — de tweede Geeselaars te Maastricht, Visé en Tongeren (1400), 189, 190.

GELDERLAND. De Dansers in het hertogdom (1374), 150.

GEMEENE LEVEN (*Broeders en Zusters van het*). Geert Groote predikt te Deventer om hen tegen de verdenking van ketterij te verdedigen, hun aangewreven door de bedelmonniken (vóór 1384), 150; — zij zijn geenszins gelijk te stellen met de door paus Clemens V veroordeelde ketterische Beggarden en Begijnen, 150-152, 161-166; — de inquisiteur Jacob van Soest verontrust de Zusters (*Swestriones*) van Utrecht, Renen en omliggende plaatsen (c. 1393-94), 153-156; — zoogezegde ketterijen dier Zusters opgesomd in de aanklachten tegen haar bij den inquisiteur ingekomen (vóór 1384), 153-155; in de aanklacht van den predikheer Grabow (vóór 1418), 217-220; — instructie voor den inquisiteur in hare zaak (1384), 155, 156; — gunstig oordeel van vijf voorname leden der orde van Windesheim over de Broeders (1395), 156-158; — gunstig oordeel van Everardus Foec, deken der St-Salvatorskerk te Utrecht, over de Broeders en Zusters (1397?), 159-166; — hij verdedigt hen tegen den

inquisiteur, 165, 166; — verweerschrift van denzelfde ten gunste der Zusters of Begijnen van het Utrechtsche tegen de sermoenen en schriften van eenen harer vijanden, waarschijnlijk den inquisiteur (1397 ?), 167-169; — verweerschrift van eenen onbekende ten gunste der Broeders en Zusters der provincie Keulen tegen hunne belagers de inquisiteurs (1397 ?), 169-172; — Arnold, abt van Dikningen, geeft een gunstig oordeel over de Broeders en Zusters (1397), 172-176; — acht voorname Nederlandsche en andere godgeleerden der provincie Keulen geven een gunstig oordeel over hen (1398), 176-180; — weerlegging van dat gunstig oordeel door den Nederlandschen inquisiteur, die hare zoogezegde ketterijen en verdachte handelwijze opsomt (na 1398) 181-184; — bevel van Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht, waarbij hij de inrichting en levenswijze der Broeders en Zusters goedkeurt (1401), 190-192; — de predikheer Matthaeus Grabow maakt de Broeders en Zusters verdacht, maar wordt bevochten door vrienden der Broederschap, die hem bijna door den Utrechtschen bisschop doen veroordeelen, wanneer hij in beroep gaat vóór het algemeen Concilie (1417), 227, 228; — hij klaagt de Broeders en Zusters vóór Martinus V aan op het algemeen Concilie van Constanz (c. 1418), 216-220; — veroordeeling dier aanklacht door Pierre d'Ailly, kardinaal van Kamerijk, te Constanz (c. 1418), 220, 221, en door Johannes de Gerson, kanselier der Hoogeschool van Parijs, ook aldaar (1418), 222-224; — hun bedekt gunstig oordeel over de levenswijze der Broeders en Zusters, 221, 223, 224; — Grabow wordt veroordeeld en herroept te Constanz (1418), 225-229.

GENAPPES. Ongeveer 120 Geeselaars dier plaats te Doornik (1349), 99, 106.

GENT (*Gand*). Hulpgeld door de schepenen verleend aan ridder Justaas Passcaris, die tegen *Godsviande* (kettters ?) gehandeld had (1336), 94; — folteren van *buggers* (kettters ?) aldaar (1336), 94; — ongeveer 450 Gentsche Geeselaars te Doornik (1349), 97, 102; — aanmoedigingen in geld en wijn aan de Gentsche Geeselaars door den magistraat geschonken (1349), 115; — verordeningen van den Gentschen magistraat tegen de Geeselaars (1349-1350), 117, 118; — nog de Geeselaars te Gent (1349), 136; — Margaretha sMoenx door de schepenen tot eene bedevaart veroordeeld, omdat zij een ketttersch geschrift ter lezing heeft gegeven (1354), 142; — de Dansers aldaar en door de schepenen gebannen (1374), 147, 148; — verordening van den Oudburg te Gent tegen de begunstigers der tweede Geeselaars (1400), 188, 189; — zeven godslasteraars tot vijftig jaren ballingschap veroordeeld (1480), 272; — Lodewijk vander Linden wegens godslastering gebannen (1481), 272; — de predikheer Jacob Weyts predikt sermoenen over talrijke kettters der stad en berokkent daardoor aan zijn klooster vervolgingen vanwege den magistraat (1481), 273-276; — Pieter de Mersman wegens godslastering gebannen (1483), 277; — Hendrik Hoste wegens godslastering gebannen (1491), 278; — Christiaan van Vaernewijc wegens godslastering gebannen (1492), 279; — Matthijs van Eeke wegens bespotting van het Heilig Sacrament gebannen (1492), 279; — Adriaan Castelain wegens godslastering gebannen (1493), 280.

GERARDINI, GERARDINAE, Broeders en Zusters der orde van Gerardus Magnus of Geert Groote, 180, 181. — Zie GEMEENE LEVEN (*Broeders en Zusters van het*).

GERARDUS, hoofdman der Vlaamsche kettters, te Oxford vervolgd (1160-1161), 7.

GERARDUS, graaf van Marche, wordt bij breve van paus Martinus V aangewakkerd om deel te nemen, met den Luxemburgschen adel, aan den kruistocht tegen de Hussieten (1423), 256, 257.

GERARDUS DE MURO, minderbroeder te Doornik, predikt er een sermoen in 't begin der Geeselaarswoede (1349), 97, 102.

GERARDUS MAGNUS. Zie GEERT GROOTE.

GERIJT JACOPSZ., alias *Gerijtgen van Genoechten*, een krankzinnige, te Leiden door de schepenen wegens lastering van God en van Maria tot eene geeseling in de gevangenis en tot eene openbare boetedoening veroordeeld (1513), 312.

GEVANGENSCHAP (als straf in zake van ketterij). Lambert le Bègue in het kasteel van Revogne (1175-1177), 9, 19, 22, 24; — enkele ketters in Vlaanderen en Artois door den inquisiteur Robert gekerkerd (1235-1236), 41-48; — eenjarige gevangenschap van den verzoenden ketter Jacob Clerici te Doornik, daarenboven gebannen (1355), 143.

GHEESELBROEDERS. Zie GHESELAARS. Die naam komt voor in de *Excellente Cronike van Brabant*, 134.

GILLIS COILS, pastoor der kapel van O. L. Vrouw op den Zavel te Brussel, levert een getuigenschrift af aan den ketterschen priester Richard du Crocquet van Doornik over zijne volbrachte bedevaart aldaar (1417), 203.

GILLIS MERSAULT, die op een honderdtal plaatsen te Doornik Hussietische schriftjes 's nachts had gestrooid, wordt verklikt en aan den bisschop uitgeleverd (1423), 247, 248; — gevangen, in vrijheid gesteld, op nieuw gevangen en opstand van het volk te Doornik om zijnentwille (1423), 304, 305; — onderhandelingen van den magistraat met den bisschop over dien ketter (1423), 305, 306; — rekeningen der kosten van zijne verbranding (1423), 306, 307; — paus Martinus V wenscht den bisschop, het kapittel en den magistraat van Doornik geluk over de krachtdadigheid, die zij tegen dien ketter aan den dag gelegd hebben (1423), 248-252.

GIS., diaken, die uit dwang en schrik eene valsche getuigenis tegen Lambert le Bègue sprak (1175-1177), 15-17.

GISLEBERTUS, (deken van Ste-Croix te Luik ?), hardnekkige vijand en vervolger van Lambert le Bègue (1175-1177), 18, 21.

GODFRIED TOORN VAN MEURS, rector van het Fraterhuis te Deventer, laat des nachts door de Broeders van het gemeene leven het smaadschrift van Grabow afschrijven en zendt het aan Hendrik Loder (1417), 227, 228.

GODSLASTERAARS (tegen God, Maria, de heiligen, het H. Sacrament, enz.). Jacob Clerici te Doornik (1355), 142; — Vader Heyne te Leiden (1373), 303; — Elias te Leiden (c. 1395), 304; — Willem Duyker Ysbrantz te Leiden (c. 1440), 310, 311; — Clais Willemsz. te Leiden (1440), 311; — Remijs Wesselssoen te Dordrecht (1456), 311, 312; — Jan, graaf van Nevers (1468), 266, 267; — Ector de Prosst, Joos Boone, Pieter van Ydegem, Joos Reghelinc, Willeken Lippens, Pieter Potrain en Pauwels van Hoolbeke te Gent (1480), 272; — Lodewijk vander Linden te Gent (1481), 272; — Pieter de Mersman te Gent (1483), 277; — Hanneken van Uphove te Brugge (1491), 277; — Hendrik

Hoste te Gent (1491), 278; — Katheline, Willem sLozen weduwe, te Brugge (1491), 279; — Christiaan van Vaernewijc te Gent (1492), 279; — Matthijs van der Eeke te Gent (1492), 279, 280; — Adriaan Castelain te Gent (1493), 280; — meer andere te Gent, 280; — Splinter Wiggersz. te 's Gravenhage (1503), 293; — Gerijt Jacopsz. te Leiden (1513), 312; — de priester Jaspar Fournier te Doornik (1517), 294-299; — Daniel Jacopsz. en Mees Symonsz. te Leiden (1518), 312, 313.

GODSLASTERING. Edict van den Franschen koning Karel VI tegen de lasteraars van God, Jezus, Maria en de heiligen, te Doornik afgekondigd (1397), 158, 159; — reglement van den Brugschen magistraat tegen de lasteraars van God en van de heiligen (1491), 278; — hoe de godslasteraars (c. 1495) in het hertogdom Brabant beschouwd en behandeld werden, 288, 289.

GOSWIN TYASEN, kanunnik van Windesheim (bij Zwolle), verdedigt, met vier andere voornamen leden der orde van Windesheim, de Broeders van het gemeene leven tegen verdachtmaking van ketterij (1395), 156, 157.

's GRAVENHAGE. Splinter Wiggersz. van Naarden aldaar door het Hof van Holland wegens godslastering levenslang uit Holland, Zeeland en Friesland gebannen (1503), 293, 294.

GREGORIUS VII, paus, schrijft aan Josfredus, bisschop van Parijs, over de verbranding van Ramihrdus te Kamerijk (1077), 1.

GREGORIUS IX, paus, zendt eene bul aan den aartsbisschop van Sens om hem te bevelen de Inquisitie met broeder Robert en zijne predikheeren in gansch Frankrijk ter harte te nemen (1235), 48.

GREGORIUS XI († 1378), paus, gelast den bisschop van Utrecht, met een onderzoek over de Broeders en Zusters van het gemeene leven (vóór 1378), 190, 191; — zijne bul over het aanstellen van inquisiteurs in de Duitsche landen (1372), 196.

GRONINGEN. De predikheer Matthaeus Grabow vat er vermoedens op tegen de Broeders en Zusters van het gemeene leven (vóór 1418), 216; — Hendrik Loder komt er hem verrassen (1417), 227, 228.

GULIELMUS DE PARISIUS (*Willem van Parijs*), predikheer, kapelaan van den paus, biechtvader van den Franschen koning en algemeene pauselijke inquisiteur in het koninkrijk Frankrijk, stelt een onderzoek in over de kettische Tempelridders en roept den wereldlijken arm van den Franschen koning tegen hen in (1307), 53, 55; — vaardigt een bevel uit gericht tot de inquisiteurs en broeders der predikheeren om als zijne gevolmachtigden op te treden in het onderzoeken der kettische Tempelridders (1307), 53, 56, 57; — op zijn verzoek wordt een verdacht geschrift der ketterin Margaretha Porete door de godgeleerden der Parijsche Hoogeschool onderzocht (1310), 63.

GYSELBERTUS DE TRAJECTO INFERIORI (*Utrecht*), professor in de godgeleerdheid te Keulen en provinciaal der predikheeren, stelt zijnen medebroeder Jacob de Susato (of van Soest) tot inquisiteur aan in de bisdommen Keulen, Utrecht, enz. (1409), 196, 197.